

Kulttuuriantropologian essee- ja lähdeviiteohjeet

ESSEE

Esseen aiheesta, lähdekirjallisuudesta ja pituudesta sovitaan aina tentaattorin kanssa. Yhtä opintopistettä vastaa noin 3,5 sivua tekstiä rivivälillä 1,5. Niinpä sopiva pituus viiden opintopisteen esseelle on noin 18 liuskaa.

Hyvä essee vastaa otsikon kysymykseen, pohtii aihetta useammasta näkökulmasta ja useiden lähteiden pohjalta, tarkastelee asiaa kriittisesti ja sisältää mahdollisesti omakohtaisia kokemuksia. Lisäksi se on helppolukuista ja hyvää asiakieltä eikä sisällä merkittäviä kielioppi- tai kirjoitusvirheitä. Esseestä kannattaa alusta alkaen tehdä tieteellisen artikkelin harjoitelma. Esseen tulee siis olla sisällöltään johdonmukainen, siinä käytetään väliotsikointia ja lähdeviitteitä (niiden kohtien, joissa ei viitata johonkin lähdeteokseen, oletetaan olevan kirjoittajan omia mielipiteitä) ja sen lopussa on lähdeluettelo.

Hyvän esseen olennainen ominaisuus on selkeä rakenne:

1. johdanto, joka esittelee aiheen tiiviisti
2. varsinainen asiasisältö mielekkäisiin osiin jaoteltuna (esim. teemoittain tai kronologisesti)
3. päätäntö, joka kertoo vielä esseen tärkeimmät pääkohdat tiiviisti.

Kirjoita essee aina kuin kertoisit asiasta ihmiselle, joka ei tunne sitä ennestään. Älä siis oletta, että koska lukijasi on tentaattori, hän osaa täyttää tekstiisi jääneet aukot tai ymmärtää automaattisesti epäselvästi selittämäsi asiat. Muista selittää aina käyttämäsi erikoistermit (esim. tieteenhistorialliset).

Essee tulee varustaa lähdeviitteillä ja -luettelolla, ellei toisin sovita (ks. ohjeet alla). Ilman lähdeviitettä voit kertoa ainoastaan omia mielipiteitäsi ja käsitellä omia kokemuksiasi.

Esseen kansilehdelle merkitään:

- esseen otsikko
- mikä työ on kyseessä (essee)
- mihin oppiaineeseen se liittyy (kulttuuriantropologia)
- opintojakson koodi, johon suoritus halutaan
- suorituksen laajuus opintopisteinä
- opiskelijan nimi
- opiskelijanumero
- päivämäärä, jolloin essee on saatu valmiiksi.

Esseet arvostellaan asteikolla 0–5.

LÄHDEVIITTEET

Lähdeviitteiden merkintään on tarjolla lukemattomia erilaisia tapoja: eri tieteenalojen, yliopistojen, julkaisijoiden ja maiden käytänteet poikkeavat usein huomattavasti toisistaan. Hyvä tutkija oppii

lukemaan erilaisia viittaustapoja. Kulttuuriantropologian opinnäytteissä ja esseissä suositellaan käytettäväksi **tekstinsisäisiä eli tekstiviitteitä** seuraavien ohjeiden mukaisesti:

Tekstin sisäinen viite eli tekstiviite sisältää tekijän nimen ja teoksen julkaisuvuoden, tarvittaessa myös sivunumeron tai -numerot. Sivunumerot merkitään aina, kun viitataan tiettyyn väitteeseen tai faktaan, joka esitetään lähdeoteoksessa tiety(i)llä sivu(i)lla, tai kun kyseessä on suora lainaus. Sivunumeron voi jättää merkitsemättä ainoastaan, kun viittaa luettuun kirjaan tai artikkeliin kokonaisuudessaan, esimerkiksi sen laajimpaan väitteeseen tai ideaan, jota koko teksti perustelee.

Tekstin sisäisen lähdeviitteen idea on, että sen perusteella lähde löytyy lähdeluettelosta. Niinpä viitteessä mainitaan se sukunimi (tai muu tekijää osoittava tieto), joka aloittaa lähdeluettelomerkinnän. Tekstiviitteet kirjoitetaan kaarisulkeissa viitatus kohdan yhteyteen.

Kun viittaus on yhden virkkeen mittainen, lähde merkitään virkkeen sisälle, jolloin piste tulee sulkumerkin jälkeen. Kun viitataan tiettyyn sivuun, laitetaan sivunumero(t) kaksoispisteellä erotettuna vuosiluvun jälkeen.

Esim.:

- uusista lähtökohdista (Kurikka 2006: 15).
- postmodernismin käsitteet (ks. Hallila 2006: 43–52).
- katkelmallisuus (Kejonen 1964: 47, 58, 109–111, 114–115, 118–119).

Kun viittaus on useamman virkkeen mittainen, lähde laitetaan ikään kuin omaksi virkkeekseen sulkujen sisälle. Huomaa pisteet ennen sulkumerkkiä ja sulkujen sisällä. Samanaikaisesti voidaan viitata useisiin lähteisiin ja tiettyihin sivuihin.

Esim.:

- 1800-luvun lopulta lähtien. (Kunnas 1981: 197; vrt. Turunen 2003: 18.)
- tilaa koskevaan dialogiin. (Karkama 1994: 20; 1997: 221–222.)

Kun viittaus on suora lainaus, viitattava teksti laitetaan lainausmerkkeihin. Pitkät suorat lainaukset voidaan myös sientää.

Esim.:

Alkuperäiskansojen suulliset kertomukset tulisikin nähdä ”monitahoisena, kulttuurisesti rakennettuna kommunikaationa, joita ei käytetä pelkästään tulkitsemaan menneisyyttä vaan myös muovaamaan nykyhetken sosiaalisia suhteita ja ajattelutapoja” (Lakomäki 2016: 596).

Kun tekijöitä on kaksi, merkitään tekstiviitteeseen molemmat erotettuna &-merkillä.

Esim.:

- egosta: ”Meidän tulisi katsoa runon sisältämät ajatukset ja asenteet kuuluviksi dramaattiselle *kertojalle*; kirjailijalle ainoastaan siinä tapauksessa, että elämäkertatietojen perusteella on syytä niin päätellä.” (Wimsatt & Beardsley 1971: 54; kursivointi alkuperäisessä.)

Kun viitattavalla teoksella on enemmän kuin kaksi tekijää, riittää ensimmäinen tekijä ja merkintä ym. (suomenkielisessä tekstissä) tai et al. (englanninkielisessä tekstissä).

Esim.:

- tieteessä (Harvey ym. 2002).
- in the sciences (Harvey et al. 2002).

Lähde voidaan merkitä myös pelkällä vuosiluvulla tai vuosiluvulla ja sivunumerolla, kun kirjoittaja mainitaan varsinaisessa tekstissä. Kirjoittaja kannattaa mainita tekstissä, kun haluat erityisesti korostaa hänen merkitystään. Käytä tällöin ensimmäisessä maininnassa koko nimeä. Usein on hyödyllistä mainita ensimmäisellä kerralla myös tutkijan tieteenala.

Esim.:

- Sosiaaliantropologi Mary Douglas (1966) katsoo, että...
- Kosonen (1995: 129) kiteyttääkin, että...

Jos viitataan saman tekijän samana vuonna ilmestyneisiin julkaisuihin, viitteet erotetaan julkaisuvuoden perään merkittävällä kirjaimella (a, b jne.).

Esim.:

- taiteen muotoja vastaan (Tarkka 1980a: 172; 1980b: 111).

Kun viitataan käännettyyn teokseen tai vanhemman teoksen uudistettuun laitokseen (revised edition), viitteeseen merkitään sekä käännöksen/uudistetun laitoksen että alkuperäistekstin julkaisuvuosi. Näin ei tehdä pelkän uusintapainosten (printing) kohdalla (ks. myös s. 6).

Esim.:

- arkaaisen vaihdon muotoja (Mauss 1999/1950: 12–18).
- Mary Douglasin (2000/1966) klassinen tutkimus tarkastelee käsityksiä liasta ja saastumisesta--

Toisen käden lähteitä suositellaan välttämään. Joskus alkuperäislähdettä voi kuitenkin olla mahdoton saada käsiin; tällöin toissijaisen lähteen käyttö on hyväksyttävää. Kun viitataan toissijaiseen lähteeseen, merkitään tiedon alkuperäisen kirjoittajan nimi tekstiin ja toissijaisen eli luetun lähteen kirjoittajan nimi viitteeseen sulkeisiin. Tekstissä voidaan myös muuten korostaa, että käytetään tutkija Y:n tulkintaa tutkija X:n tekstistä. Lähdeluetteloon laitetaan aina ainoastaan toissijainen eli luettu kirja (esimerkeissä siis Kaakko ja Lakomäki):

Esim.:

- Suomen esittelemässä teoriassa (ks. Kaakko 1991: 44) --
- Lakomäen (2016: 599) mukaan historioitsija Richard White määritteli tämän käsitteen vuonna 1991 kirjassaan *Middle Ground* seuraavalla tavalla --

Toinen tapa merkitä lähdeviitteet on käyttää **alaviitettä**. Tämä käytäntö on perusteltu erityisesti, jos viitteet muodostuvat pitkiksi. Näin on esimerkiksi arkistolähteitä käytettäessä. Tällöin voi käyttää esimerkiksi historiatieteiden merkintätapoja. Ohjeita löytyy mm. historian oppiaineen *Manuale Historiae* -oppaasta (<https://www.oulu.fi/historia/manuale>).

LÄHDELUETTELO

Myös lähdeluettelon rakentamiseen on erilaisia tapoja ja perinteitä. Kulttuuriantropologian esseissä suositellaan noudattamaan seuraavia ohjeita.

Lähdeluettelossa erotellaan toisistaan **painamattomat** ja **painetut** lähteet. Painetut lähteet ovat julkaisuja, joista löytyy ISBN- tai ISSN-painotunnus. Muut lähteet ovat painamattomia. Huomaa, että formaatti ei erottele painamattomia ja painettuja lähteitä: molemmat voivat esiintyä niin sähköisessä kuin paperisessäkin muodossa.

Lähdeluetteloon listataan ensin oman otsikkonsa alle **painamattomat lähteet**, kuten pro gradu – tutkielmat, luennot, TV-ohjelmat, digilehdet, blogit ja muut verkkosivustot, joista ei ole painettua versiota (ei ISBN- tai ISSN-numeroa). Tämän jälkeen seuraavat **painetut lähteet** oman otsikkonsa alla. Tyypillisiä painettuja lähteitä ovat niin printti- kuin elektronisetkin kirjat, painetut väitöskirjat, tiedelehti- ja kirja-artikkelit (myös sähköisissä kirjoissa ja tiedelehdissä julkaistut) ja paperiset sanomalehdet.

Digitaalisten lähteiden merkintää ohjaavat seuraavat periaatteet:

- Mikäli kyseessä on teksti, joka on julkaistu elektronisesti täysin samanlaisena kuin paperillakin, merkitään se lähdeluetteloon aivan samalla tavalla kuin paperikirja tai -lehti. Lähdeluetteloon ei tällöin liitetä lähteen elektronisia saatavuustietoja. Tyypillisesti tällaisia ovat tieteellisten lehtien sähköiset versiot, joiden artikkelit ovat luettavissa PDF-muodossa, sekä monet sähköiset kirjat.
- Jos teksti on sen sijaan olemassa ainoastaan sähköisessä muodossa tai sen elektroninen ja paperiversio poikkeavat toisistaan (esim. erilainen sivukoko ja -numerointi), tulee lähdeluetteloon merkitä lähteen elektroninen saatavuustieto ja päivämäärä, jolloin teksti on luettu.

Esim.:

Tappara (2019) Kun Tappara ZSKA:n kaatoi. Viitattu 10.6.2019. URL: <https://www.tappara.fi/liiga/kun-tappara-zskan-kaatoi>.

Sekä painetut että painamattomat lähteet järjestetään aakkostamalla tekijöiden mukaan ja ryhmitellään seuraavasti:

- Jos kahdella tai useammalla lähteellä on samat tekijät, ne järjestetään aikajärjestykseen.
- Jos tekijällä on samana vuonna esim. kaksi julkaisua, lisätään vuosiluvun perään ensimmäiseen a ja toiseen b.
- Jos kirjoittajia on useampi kuin yksi ja pääkirjoittajalta on samalta vuodelta useampi kirja tai artikkeli, aakkostetaan nämä aina seuraavan kirjoittajan nimen mukaan.

Huomaa, että englanninkielisten kirjojen ja artikkelien nimissä kirjoitetaan isolla alkukirjaimella kaikki sanat lukuun ottamatta prepositioita, artikkeleita ja eräitä muita pikkusanoja (esim. "and") (esim. *Gathering Together: The Shawnee People through Diaspora and Nationhood, 1600–1870*)

Painamattomat lähteet

Nettisivu: Kirjoittajan nimi (jos saatavilla) tai sivuston taustaorganisaation nimi, julkaisuvuosi, kirjoituksen otsikko, mahdollinen blogin nimi, päivämäärä jolloin luettu, elektroninen saatavuustieto

Esim.:

Tappara (2019) Kun Tappara ZSKA:n kaatoi. Viitattu 10.6.2019. URL: <https://www.tappara.fi/liiga/kun-tappara-zskan-kaatoi>.

Juva, Kersti (2013) Haltiat ja örkit. Kotus-blogi. Viitattu 17.6.2019. URL: http://www.kotus.fi/index.phtml?8958_m=10229&8958_o=5&s=4333.

Elektroninen julkaisu (josta ei ole identtistä printtiversiota): Kirjoittajan nimi, julkaisuvuosi, kirjoituksen otsikko, julkaisun nimi kursiivilla, päivämäärä jolloin luettu, elektroninen saatavuustieto
Esim.:

Kangasvuo, Jenny (2010) Lynx, Mosaic, gopher ja muita muistoja 90-luvulta. *Jatulintarha*. Viitattu 25.1.2013. URL: <http://jatulintarha.wordpress.com/2010/01/19/lynx-mosaic-gopher-ja-muita-muistoja-90-luvulta>.

Digitaalinen sanomalehtiartikkeli: Kirjoittajan nimi (jos ilmoitettu, muutoin lehden nimi), julkaisuvuosi, artikkelin nimi, lehden nimi kursivoituna (ellei lehteä ole merkitty kirjoittajaksi), merkintä ”digilehti” (ellei käy ilmi lehden nimestä), julkaisupäivämäärä

Esim.:

Virolainen, Taina & Rajala, Ossi (2019) Susilaumojen määrä väheni lännessä, Pohjanmaalla on neljä laumaa – Luonnonvarakeskus antaa ensimmäistä kertaa susiennusteen. *Kaleva.fi* 5.6.2019.

Vasama, Tanja (2019) Saamelaiset elivät 1500 vuotta sitten Pohjanmaalla, uusi dna-tutkimus varmistaa – Mutta miksi naisvainajat haudattiin veteen? *Helsingin Sanomat*, digilehti, 11.6.2019.

Julkaisematon opinnäytetyö: Kirjoittajan nimi, vuosi, opinnäytetyön nimi, minkä tutkinnon opinnäyte, yliopisto, laitos

Esim.:

Meriläinen, Anneli (1992) Luontosidonnainen elämäntapa Kuusamon Paanajärvellä ja Hailuodossa 1930-luvulla. Lisensiaatintyö. Oulun yliopisto, Kirjallisuuden ja kulttuuriantropologian laitos.

Julkaisematon kurssimateriaali: Kirjoittajan nimi, vuosi, materiaalin nimi, yliopisto

Esim.:

Suopajarvi, Tiina (2011) Soveltavan antropologian kurssimateriaali. Oulun yliopisto.

Televisio-ohjelmat:

Kahden kesken. TV1 Viihdetoimitus. Tuottaja: Mirja Pyykkö, ohjaus: Erkki Pohjanheimo. Esitetty 08.09.1973 YLE. Katsottavissa YLEn Elävässä arkistossa.

Painetut lähteet

Tieteellisessä lehdessä julkaistu artikkeli: Tekijän (tekijöiden) nimi, julkaisuvuosi, artikkelin nimi, lehden nimi kursivoituna, vuosikerran (volume) numero, lehden numero (number/issue) suluissa, artikkelin sivunumerot.

Esim.:

Heikkinen, Hannu I. (2007) Changing Business Strategies of Reindeer Husbandry in Finland. *International Journal of Business Performance Management* 9(3): 301–326.

Heikkinen, Hannu I., Lakomäki, Sami & Baldrige, John (2007) The Dimensions of Sustainability and the Neo-Entrepreneurial Adaptation Strategies in Reindeer Herding in Finland. *Journal of Ecological Anthropology* 11(1): 25–42.

Pawling, Micah (2016) Wabanaki Homeland and Mobility: Concepts of Home in Nineteenth-Century Maine. *Ethnohistory* 63(4): 621–643.

Pennanen, Jukka (2001) Poronhoitajakansat eivät häviä. *Suomen antropologi* 26(2): 82–83.

Kokoomateoksessa julkaistu artikkeli: Kirjoittajan nimi, julkaisuvuosi, artikkelin nimi, teoksen toimittaja(t), teoksen nimi kursivoituna, kustantajan kotipaikka, kustantaja, artikkelin sivunumerot
Esim.:

Tuovinen, Paula (2006) *Pyllistävät blondit*. Teoksessa: Kinnunen, Taina & Puuronen, Anne (toim.) *Seksuaalinen ruumis: Kulttuuritieteelliset lähestymistavat*. Helsinki, Gaudeamus: 249–268.

Lakomäki, Sami, Ylimaunu, Timo & Kylli, Ritva (2019) *Webs of Drinking: Alcohol, Colonialism, and Social Relations in Early Modern Sápmi*. Teoksessa: Nyman, James A., Fogle, Kevin R. & Beaudry, Mary C. (toim.) *The Historical Archaeology of Shadow and Intimate Economies*. Gainesville, University Press of Florida: 31–50

Kirja tai muu erillisjulkaisu: Kirjoittajan nimi, julkaisuvuosi, teoksen nimi kursivoituna, kustantajan kotipaikka, kustantaja

Esim.:

Kinnunen, Taina (2008) *Lihaan leikattu kauneus: Kosmeettisen kirurgian ruumiillistuneet merkitykset*. Helsinki, Gaudeamus.

Lakomäki, Sami (2014) *Gathering Together: The Shawnee People through Diaspora and Nationhood, 1600–1870*. New Haven, Yale University Press.

Käännösteokseen merkitään edellisten lisäksi myös kääntäjän nimi sekä alkuperäisen teoksen nimi, kieli ja ilmestymisvuosi.

Esim.:

Douglas, Mary (2000) *Puhtaus ja vaara: Rituaalisen rajanvedon analyysi*. Suomentaneet Virpi Blom ja Kaarina Hazard. Tampere, Vastapaino. Englanninkielinen alkuteos *Purity and Danger: An Analysis of the Concepts of Pollution and Taboo*, 1966.

Mikäli kyseessä on **kirjan uudistettu laitos** (englanniksi yleensä *revised edition*), merkitään näkyviin sekä kyseisen laitoksen että alkuperäisen laitoksen julkaisuvuosi. Lisäksi merkitään, monesko laitos (englanniksi *edition*) on kyseessä. Huomaa, että tämä koskee vain uudistettuja laitoksia, jotka tavalla tai toisella poikkeavat alkuperäisestä julkaisusta (esim. uusi esipuhe). Usein etenkin englanninkielisissä kirjoissa jo nimiösivu, jopa kansikin, kertoo näkyvästi ja selkeästi, että kyseessä on uudistettu laitos (esim. tekstillä ”3rd revised edition” tai ”second edition”). Älä sekoita uudistettua laitosta uusintapainokseen! Useista kirjoista on vuosien varrella otettu lukuisia, jopa kymmeniä uusintapainoksia (englanniksi usein *printing*), jotka ovat kuitenkin täysin samanlaisia kuin ensimmäinen laitos. Näistä merkitään lähdeluetteluun ainoastaan alkuperäinen julkaisuvuosi ja -tiedot.

Esim.:

Bowie, Fiona (2006/2000) *The Anthropology of Religion: An Introduction*. 2. painos. Malden, Blackwell Publishing.

Sanomalehtiartikkelit (printtilehdissä): Kirjoittajan nimi (jos ilmoitettu, muuten lehden nimi), julkaisuvuosi, artikkelin nimi, lehden nimi kursivoituna (ellei lehteä ole merkitty kirjoittajaksi), julkaisupäivämäärä, sivunumero.

Esim.

Autio S (2010) *Poronhoitajasta tuli avaruusoikeuden ihminen*. *Lapin Kansa* 3.9.2010: 15.